

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego „Zalecenie dotyczące zalecenia Rady w sprawie polityki gospodarczej w strefie euro”**(opinia dodatkowa)**

(COM(2019) 652 final)

(2021/C 10/17)

Sprawozdawczyni generalna: **Judith VORBACH**⁽¹⁾

Decyzja Prezydium	28.5.2020
Podstawa prawna	Art. 32 ust. 1 regulaminu wewnętrznego i art. 29 lit. a) przepisów wykonawczych do regulaminu wewnętrznego
Sekcja odpowiedzialna	Sekcja ds. Unii Gospodarczej i Walutowej oraz Spójności Gospodarczej i Społecznej
Data przyjęcia przez sekcję	8.9.2020
Data przyjęcia na sesji plenarnej	29.10.2020
Sesja plenarna nr	555
Wynik głosowania	148/9/21
(za/przeciw/wstrzymało się)	

Preambuła

Niniejsza opinia jest częścią pakietu dwóch opinii dodatkowych: niniejszej w sprawie zalecenia w sprawie polityki gospodarczej w strefie euro (COM(2019) 652 final) oraz drugiej w sprawie rocznej strategii zrównoważonego wzrostu gospodarczego na 2020 r. (COM(2019) 650 final). Celem jest uaktualnienie i rozwinięcie wcześniejszych propozycji EKES-u⁽²⁾, z uwzględnieniem najnowszych zmian, skutków pandemii COVID-19 oraz odbudowy po niej, a także różnych sprawozdań i zaleceń opublikowanych w ramach bieżącego europejskiego semestru. Pakiet przedstawia całościowy wkład społeczeństwa obywatelskiego UE dotyczący polityki gospodarczej, społecznej i środowiskowej w kolejny cykl europejskiego semestru, który rozpocznie się w listopadzie 2020 r. EKES wzywa Komisję Europejską i Radę do wykorzystania tego wkładu w przyszłym jesiennym pakiecie dotyczącym europejskiego semestru oraz w wynikającym z niego międzyinstytucjonalnym procesie decyzyjnym.

1. Wnioski i zalecenia

1.1. Zewnętrzny symetryczny wstrząs spowodowany przez pandemię COVID-19 ma głęboki wpływ na gospodarkę strefy euro. W prognozie gospodarczej Komisji Europejskiej z wiosny 2020 r. wspomina się, że UE weszła w najgłębszą recesję gospodarczą w jej historii⁽³⁾, podczas gdy prognoza gospodarcza z lata 2020 r.⁽⁴⁾ przewiduje „jeszcze głębszą recesję i większe nierówności”.

1.2. Ukończenie budowy jednolitego rynku, zapewnienie jego szybkiej odbudowy i przywrócenie pełnej sprawności powinny pozostać jednym z głównych priorytetów. Obejmuje to egzekwowanie 20 zasad Europejskiego filaru praw socjalnych.

(1) Niniejsza opinia została przygotowana w trakcie kadencji EKES-u w latach 2015–2020 przez Mihaia Ivaşcu, pełniącego funkcję sprawozdawcy oraz Judith Vorbach, pełniącą funkcję współsprawozdawczyni. Została ona przedstawiona w październiku 2020 r. na pierwszej sesji plenarnej EKES-u w kadencji 2020–2025 przez Judith Vorbach jako sprawozdawczynię generalną.

(2) Zob. opinię EKES-u „Roczna strategia zrównoważonego wzrostu gospodarczego na 2020 r.” (Dz.U. C 120 z 14.4.2020, s. 1), oraz „Zalecenie dotyczące zalecenia Rady w sprawie polityki gospodarczej w strefie euro” (Dz.U. C 120 z 14.4.2020, s. 7).

(3) Prognoza gospodarcza z wiosny 2020 r.: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/pl/ip_20_799.

(4) Prognoza gospodarcza z lata 2020 r.: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/pl/ip_20_1269.

1.3. Prognozy wskazują, że bezrobocie, ubóstwo oraz nierówności społeczne i gospodarcze gwałtownie wzrosną, zaś znaczna liczba przedsiębiorstw ogłosi upadłość. Ponadto pandemia uderzyła we wszystkie państwa członkowskie strefy euro, przynosząc jednak zróżnicowane skutki gospodarcze i społeczne. Z obawy przed głęboką recesją mieszkańcy Europy i inwestorzy zachowują dużą ostrożność i czekają na bardziej wiarygodne prognozy. EKES przestrzega również przed dalszymi zagrożeniami systemowymi i związanym z nimi poważnym kryzysem gospodarczym, takimi jak niestabilność sektora finansowego czy tendencje deflacyjne.

1.4. EKES wzywa do solidarności między państwami członkowskimi należącymi do strefy euro oraz między obywatelami w celu zmniejszenia nierówności w zakresie dochodów i majątku w społeczeństwach. Oczekuje się, że pandemia będzie miała poważny wpływ na rynek pracy i warunki socjalne w strefie euro, zwiększając bezrobocie, nierówności w dochodach, ubóstwo i wykluczenie społeczne. Przewiduje się, że stopa bezrobocia w strefie euro wzrośnie do 9,6 % w 2020 r. i jedynie nieznacznie obniży się do poziomu 8,6 % w 2021 r., przy czym nadal będą występować znaczne różnice między państwami członkowskimi, regionami, a nawet grupami obywateli. Przewidywany jest również gwałtowny wzrost bezrobocia młodzieży, któremu można by zaradzić dzięki skutecznej gwarancji dla młodzieży. Ponadto nierówności w zakresie dochodów i majątku idą w parze z nierównościami w zakresie średniej długości życia oraz dostępu do wysokiej jakości edukacji i opieki zdrowotnej. W przyszłych strategiach politycznych UE należy również dokładnie uwzględnić wpływ kryzysu na grupy znajdujące się w niekorzystnej sytuacji i na osoby z niepełnosprawnością.

1.5. EKES spodziewa się, że w wyniku pandemii dojdzie do restrukturyzacji naszej gospodarki i wypracowania nowych modeli biznesowych. Europa jest już obecnie liderem w dziedzinie gospodarki o obiegu zamkniętym, zielonej transformacji i przeciwdziałania zmianom klimatu. Szybkie i sprawne wdrożenie cyfryzacji przyspieszyłoby przejście na inteligentny ekologiczny wzrost gospodarczy. UE musi wykorzystać tę dynamikę, aby wzmocnić naszą przewagę konkurencyjną i zagwarantować, że Europa będzie starała się być liderem i obejmie wiodącą rolę w niezmiernie ważnych obszarach, takich jak: sektor cyfrowy, sztuczna inteligencja, technologia, dekarbonizacja i zrównoważony wzrost gospodarczy w obiegu zamkniętym. EKES podkreśla, że należy działać już teraz, a nie po zakończeniu pandemii COVID-19.

1.6. EKES z zadowoleniem przyjmuje decyzję Rady w sprawie planu odbudowy dla Europy, który musi odegrać kluczową rolę w ożywieniu gospodarczym Europy i pomóc państwom członkowskim w walce z pandemią oraz zapewnić szybką i trwałą naprawę gospodarczą. Plany odbudowy powinny być powiązane z wdrażaniem Europejskiego filaru praw socjalnych i celów zrównoważonego rozwoju, a jednocześnie stymulować zrównoważony wzrost sprzyjający włączeniu społecznemu.

1.7. Komitet uważa, że w kolejnych wieloletnich ramach finansowych (WRF) należy zapewnić środki niezbędne do zagwarantowania trwałego wzrostu gospodarczego sprzyjającego włączeniu społecznemu oraz osiągnięcia strategicznych celów UE. W związku z tym EKES odnotowuje, że Rada Europejska określiła zakres WRF poniżej tego, o co wniosowały Parlament Europejski i EKES. Ponadto kwoty określone w ramach instrumentu „Next Generation EU” w celu zrekompensowania cięć w WRF zostały wyeliminowane lub znacznie zmniejszone. EKES jest szczególnie zaniepokojony cięciami inwestycji w innowacje i badania, cyfryzację i Fundusz na rzecz Sprawiedliwej Transformacji, a także odejściem od kryteriów dotyczących przestrzegania praworządności.

1.8. Pandemia wywiera coraz większą presję na budżety publiczne i oczekuje się, że poziom zadłużenia wzrośnie w całej strefie euro. Jednocześnie podjęto zobowiązania w zakresie walki ze zmianą klimatu i w odniesieniu do cyfryzacji, a wysokiej jakości inwestycje, które stymulują wartość dodaną i tworzą wysokiej jakości miejsca pracy, są niezbędne do zapewnienia odbudowy gospodarczej i społecznej. EKES jest zdania, że pobudzenie zapotrzebowania na rozwiązywanie kryzysu klimatycznego, promowanie dobrze płatnych miejsc pracy i zwalczanie ubóstwa są potrzebne nie tylko do osiągnięcia celów samych w sobie, lecz także do zapewnienia ożywienia gospodarczego.

1.9. EKES uważa, że uruchomienie klauzuli wyjścia było konieczną inicjatywą i ostrzega przed powrotem do zasad, które obowiązywały przed pandemią, ponieważ doprowadziłoby to do wprowadzenia polityki oszczędności w krajach najbardziej dotkniętych kryzysem i zniweczyłoby wszelkie korzyści, jakie przyniesie instrument „Next Generation EU”. Ponadto EKES uważa, że zmodernizowane reguły fiskalne nie powinny ponownie zacząć obowiązywać, dopóki nie nastąpi znaczny spadek bezrobocia. Dodatkowo EKES wzywa do przejścia do zarządzania gospodarczego ukierunkowanego na dobrobyt i opartego na solidarności, np. poprzez wdrożenie „złotej reguły budżetowej”.

1.10. Szybkie wprowadzenie elastycznego podejścia do wykorzystania funduszy UE, dzięki któremu państwa członkowskie mogą dokonywać przesunięć między funduszami, regionami i celami polityki jest podejściem koniecznym i użytecznym. EKES ostrzega jednak, że w związku z tym państwa członkowskie muszą znacznie poprawić swoje zdolności programowania, a jednocześnie zapewnić pełną absorpcję i skuteczne wykorzystanie wszystkich uruchomionych funduszy, zwłaszcza na inwestycje o natychmiastowych pozytywnych skutkach w celu przezwyciężenia recesji i/lub inwestycje w przejście na zrównoważoną, sprzyjającą włączeniu społecznemu, cyfrową gospodarkę niskoemisyjną.

1.11. Europejski semestr stał się ostatnio głównym elementem Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększenia Odporności. EKES zauważa jednak, że organy polityczne, takie jak Parlament Europejski i niektóre parlamenty krajowe, są tylko w niewielkim stopniu zaangażowane w ten proces lub w ogóle nie są w pełni zaangażowane, w związku z czym brakuje wystarczającego demokratycznego nadzoru. Należy również jeszcze bardziej wzmocnić rolę partnerów społecznych i organizacji społeczeństwa obywatelskiego.

1.12. EKES oczekuje, że podczas kryzysu banki strefy euro będą pełniły funkcję instytucji amortyzujących jego skutki, zapewniając osobom fizycznym niezbędną płynność finansową i kredyty. Należy niezwłocznie zakończyć tworzenie unii bankowej, w tym wdrożenie europejskiego systemu gwarantowania depozytów. Ponadto w programie działań równie ważne miejsce powinna zajmować sprawa zakończenia tworzenia unii rynków kapitałowych. W tym kontekście EKES podkreśla, jak ważna jest skuteczna regulacja rynków finansowych dla osiągnięcia stabilności sektora finansowego.

1.13. Wdrażanie polityki społecznej na szczeblu UE i w ramach europejskiego semestru ma kluczowe znaczenie dla korygowania niedoskonałości rynku lub wspierania rozwoju rynku na szczeblu krajowym. EKES podkreśla, że rozwiązanie problemu poważnych zakłóceń równowagi między państwami członkowskimi i wewnątrz nich jest warunkiem wstępnym osiągnięcia odporności gospodarczej i społecznej.

1.14. EKES uważa, że znaczące i szybkie inwestycje publiczne i prywatne w badania i rozwój oraz w umiejętności należy uznać za priorytet, jeżeli UE zamierza stawić czoła wyzwaniu, jakim jest zmniejszająca się i starzejąca populacja, oraz przeprowadzić proces cyfryzacji. Instytucje rządowe powinny być przygotowane do wspierania innowacyjnych pomysłów i finansowania eksperymentowania w sektorach o wysokim potencjale wzrostu.

1.15. Konieczne jest wspieranie krajowych systemów ochrony socjalnej. W celu stworzenia odpornych i opartych na solidarności struktur, które stabilizują strefę euro w czasach kryzysu, należy wdrożyć unijny program reasekuracji świadczeń dla osób bezrobotnych, aby wzmocnić systemy krajowe poprzez uzależnienie dotacji od finansowania systemów krajowych w solidny sposób.

1.16. EKES zastanawia się, w jaki sposób państwa członkowskie należące do strefy euro zareagowałyby na inny, asymetryczny wstrząs w następstwie obecnej sytuacji, gdyby tylko jedno lub dwa państwa członkowskie zostały dotknięte kolejnym kryzysem. EKES uważa, że państwa członkowskie należące do strefy euro powinny wzmocnić współpracę i przygotować specjalne instrumenty w celu zwiększenia swojej odporności i zdolności do reagowania na wstrząsy symetryczne i asymetryczne.

1.17. Uchylenie się od opodatkowania, erozja bazy podatkowej, przenoszenie zysków, pranie pieniędzy i walka z korupcją to dla wielu państw członkowskich wciąż drażliwe i trudne politycznie tematy. EKES wzywa do przyjęcia radykalnego i przyspieszonego harmonogramu reform polityki podatkowej, które zlikwidowałyby luki prawne i wyeliminowały problem uchylania się od opodatkowania w całej Unii, ponieważ obecnie nabrało to większego znaczenia. Należy opracować nowoczesną agendę podatkową UE, aby stawić czoła gospodarczym, społecznym i ekologicznym wyzwaniom przyszłości, a jednocześnie ulepszyć podejście demokratyczne. Już w zeszłym roku EKES w pełni poparł rozpoczęcie dyskusji na temat stopniowego przejścia na głosowanie większością kwalifikowaną i zwykłą procedurę ustawodawczą w kwestiach podatkowych, a jednocześnie uznał, że wszystkie państwa członkowskie oraz instytucje i organy europejskie muszą mieć zawsze odpowiednie możliwości uczestnictwa w procesie decyzyjnym. EKES wzywa do jak najszybszego podjęcia działań w sprawie wniosków Komisji zgodnie z zaleceniami zawartymi we wcześniejszych opiniach EKES-u⁽⁵⁾.

2. Wprowadzenie i uwagi ogólne

2.1. W lutym 2020 r. EKES przyjął zdecydowaną większością głosów opinię w sprawie polityki gospodarczej strefy euro w roku 2020. Mimo że strefa euro znajdowała się nadal w okresie wzrostu, to jej gospodarce zagrażała niepokojąca stagnacja oraz zewnętrzna i wewnętrzna niestabilność. Od tego czasu sytuacja gospodarcza i społeczna zmieniła się dramatycznie zarówno w Europie, jak i na całym świecie, z uwagi na szybkie rozprzestrzenianie się pandemii COVID-19, która dotknęła wszystkie państwa członkowskie. Ten potężny zewnętrzny wstrząs symetryczny wpływa na gospodarkę strefy euro, pogłębiając ubóstwo i nierówności w dochodach. Zgodnie z prognozą gospodarczą Komisji Europejskiej z wiosny 2020 r. UE weszła w najgłębszą recesję gospodarczą w jej historii. Prognoza gospodarcza z lata 2020 r. potwierdza tę ponurą perspektywę, przewidując „jeszcze głębszą recesję i większe nierówności”.

⁽⁵⁾ Zob. opinię EKES-u „W kierunku skutecznego i bardziej demokratycznego procesu podejmowania decyzji w dziedzinie polityki podatkowej UE”, (Dz.U. C 353 z 18.10.2019, s. 90) oraz „Zwiększanie zrównoważonego wzrostu gospodarczego w całej UE” (Dz.U. C 364 z 28.10.2020, s. 29).

2.2. Europa ma największy na świecie jednolity rynek i drugą najczęściej używaną w obrocie międzynarodowym walutę. Wspólna waluta może osiągnąć pełen potencjał dopiero wtedy, gdy wszystkie państwa członkowskie wprowadzą ją w życie, a unia gospodarcza i walutowa (UGW) będzie funkcjonować w pełnym składzie. Chociaż Komisja przywiązuje coraz większą wagę do wzmocnienia roli euro na świecie, można to osiągnąć tylko wtedy, gdy recesja zostanie w jak największym stopniu złagodzona, a w jej bezpośrednim następstwie zapewniony zostanie dynamiczny i zrównoważony wzrost sprzyjający włączeniu społecznemu. Dlatego też konieczne jest również wspieranie państw członkowskich poprzez spójną i ukierunkowaną wspólną strategię UE. Przewodniczący Eurogrupy stwierdził w wystąpieniu z 11 czerwca, że: „Koordynacja, zwłaszcza w strefie euro, jest konieczna, aby uniknąć nierówności i wzrostu dysproporcji. Ochrona wspólnej waluty jest równie istotna jak ochrona jednolitego rynku. W rzeczywistości, są one ze sobą powiązane”⁽⁶⁾.

2.3. Jednolity rynek jest jednym z największych osiągnięć UE. Umożliwia swobodny i bezproblemowy handel między państwami członkowskimi, przyczyniając się do bogactwa gospodarczego, dobrobytu i jednego z najwyższych poziomów życia na świecie. Pełne urzeczywistnienie jednolitego rynku oraz zapewnienie jego szybkiej odbudowy i pełnej sprawności powinny nadal być głównymi priorytetami. Należy przy tym uwzględnić negocjacje w sprawie brexitu i jego możliwy wpływ. Wiąże się to także z przygotowaniem agendy społecznej uwzględniającej działania na rzecz pozytywnej konwergencji społecznej, aby zapewnić sprawiedliwe i lepsze warunki pracy oraz równiejszy podział dochodów i bogactwa. Należy odpowiednio egzekwować 20 zasad Europejskiego filaru praw socjalnych, takich jak zasada „równego wynagrodzenia za tę samą pracę w tym samym miejscu pracy”, w celu wdrożenia środków konwergencji społecznej i osiągnięcia lepszych warunków pracy. Należy również dokonać pomiaru negatywnych skutków pandemii w odniesieniu do postępów w realizacji celów zrównoważonego rozwoju, a UE powinna dążyć do dotrzymania pierwotnych terminów.

2.4. W prognozie z wiosny Komisja podkreśliła, że „pandemia COVID-19 bardzo negatywnie odbija się na wydatkach konsumentów, produkcji przemysłowej, inwestycjach, handlu, przepływach kapitału i łańcuchach dostaw”, a jednocześnie należy się spodziewać, że dotknie ona znacząco rynek pracy. Komisja zwróciła również uwagę na „ryzyko, że pandemia może wywołać bardziej drastyczne i trwałe zmiany w podejściu do globalnych łańcuchów wartości i współpracy międzynarodowej”. Ponadto należy zwrócić uwagę na inne zagrożenia, takie jak stopień nasilenia pandemii, bankructwa, kryzys sektora finansowego, problemy z płynnością finansową i trudne negocjacje. Sytuacja na rynku pracy może ulec długotrwałemu pogorszeniu. Prognoza gospodarcza z lata przewiduje, że w 2020 r. gospodarka strefy euro skurczy się o 8,75 %, zaś w całej UE o 8,3 %.

2.5. Prognozy wskazują, że w wyniku bezprecedensowego, zewnętrznego i symetrycznego wstrząsu wywołanego pandemią COVID-19 gwałtownie wzrosnie bezrobocie i ubóstwo oraz nierówności społeczne i ekonomiczne, zaś znaczna liczba przedsiębiorstw znajdzie się w stanie upadłości. Pandemia dotknęła wszystkie państwa członkowskie strefy euro, przynosząc jednak zróżnicowane skutki gospodarcze i społeczne. W niektórych państwach UE doprowadziły one do pogłębienia istniejących wcześniej problemów społecznych. Przewidywania dotyczące PKB na 2020 r. są zróżnicowane i wahają się od spadku o 4,6 % w Polsce do spadku o 11,2 % we Włoszech, a dynamika pogorszenia koniunktury w 2021 r. będzie się znacząco różnić w poszczególnych państwach członkowskich i regionach UE. Różnice między państwami członkowskimi w zakresie dostępu do pożyczek i kosztów ich zaciągania oraz brak europejskiej koordynacji polityki gospodarczej, społecznej i środowiskowej mogą mieć wpływ na zdolność państw członkowskich do radzenia sobie z kryzysem. Różnice pod względem zdolności do finansowania inwestycji niezbędnych do ponownego uruchomienia gospodarek mogą również negatywnie wpłynąć na równe warunki działania w strefie euro. Ponadto utrzymujące się wysokie nierówności między państwami członkowskimi i regionami mogą prowadzić do migracji obywateli z państw uboższych do zamożniejszych, co z kolei doprowadzi do wystąpienia problematycznego zjawiska drenażu mózgow oraz innych problemów społecznych.

3. Skutki pandemii COVID-19

3.1. Nawet teraz, po kilku miesiącach trwania pandemii, sytuacja jest wciąż niestabilna, na co wskazują zmieniające się co miesiąc prognozy i rosnące w dalszym ciągu ryzyko. Nikt jeszcze nie jest w stanie przewidzieć, czy będziemy musieli stawić czoła dwustopniowej recesji w kształcie litery „W”, po której nastąpi ożywienie, czy też jeszcze bardziej skomplikowanej i długotrwałej recesji, po której przyjdzie późniejsze i wolniejsze ożywienie. Z obawy przed głęboką recesją mieszkańcy Europy i inwestorzy zachowują dużą ostrożność i czekają na bardziej wiarygodne prognozy. EKES podkreśla ważną rolę, jaką oczekiwania odgrywają w popycie makroekonomicznym. Europejska Rada Budżetowa (ERB) stwierdziła już, że w 2021 r. potrzebne będzie również większe i bardziej długotrwałe wsparcie fiskalne, ponieważ łagodzenie środków izolacji będzie wolniejsze, niż początkowo oczekiwano, a konsumenci będą prawdopodobnie

⁽⁶⁾ Uwagi Mário Centeno po zakończeniu wideokonferencji Eurogrupy w dniu 11 czerwca 2020 r. <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2020/06/11/remarks-by-mario-centeno-following-the-eurogroup-videoconference-of-11-june-2020/>.

zapobiegawczo gromadzić oszczędności. W sytuacji gdy prywatne gospodarstwa domowe i przedsiębiorstwa, zarówno krajowe, jak i zagraniczne, ograniczają wydatki, wydatki publiczne oraz akomodacyjna polityka pieniężna są jedynym sposobem na podtrzymanie popytu ⁽⁷⁾. EKES zdecydowanie popiera ten pogląd i przestrzega przed dalszymi zagrożeniami systemowymi, którym towarzyszy poważny spadek gospodarczy, takimi jak niestabilność rynków finansowych czy tendencje deflacyjne.

3.2. Pandemia wywiera coraz większą presję na budżety publiczne i oczekuje się, że poziom zadłużenia wzrośnie w całej strefie euro, ale ponownie w bardzo różnym stopniu w poszczególnych państwach członkowskich. Niektóre kraje, w których rozwinęła się pandemia, miały już przed jej początkiem wysoki poziom zadłużenia. Jednocześnie podjęto zobowiązania w zakresie walki ze zmianą klimatu i w odniesieniu do cyfryzacji, a wysokiej jakości inwestycje, które stymulują wartość dodaną i tworzą wysokiej jakości miejsca pracy, są niezbędne do zapewnienia odbudowy gospodarczej i społecznej. UE powinna dążyć do wykorzystania pozytywnych efektów synergii między inwestycjami publicznymi i prywatnymi oraz koordynować przyszłą realizację programów strukturalnych.

3.3. Po okresie kryzysu zdrowotnego w całej UE odnotowuje się znaczne zmniejszenie podaży i popytu. „Początkowo pandemia przybrała formę wstrząsu podażowego, ale efekty drugiej rundy wywołały poważny wstrząs popytowy o charakterze globalnym. Ogólnie wpływ pandemii [...] będzie zależał od tego, który z tych dwóch wstrząsów będzie dominował” ⁽⁸⁾. Małe i średnie przedsiębiorstwa (MŚP) najsilniej odczuły skutki pandemii i wiele z nich ogłosi upadłość, jeśli nie zostaną przygotowane dla nich konkretne i realistyczne plany ratunkowe. UE podjęła już działania na szczeblu centralnym, ale to do państw członkowskich należy pilne wdrożenie i przekierowanie dostępnych funduszy w sposób skoordynowany tam, gdzie są one najbardziej potrzebne. Komisja Europejska powinna zatem uważnie monitorować skorelowaną absorpcję dostępnych środków.

3.4. Blokada nałożona przez większość państw członkowskich ujawniła słabe punkty długich łańcuchów dostaw oraz negatywne skutki wynikające z uzależnienia sektorów krytycznych od dostawców zewnętrznych. Dlatego też potrzebny jest jasny i starannie opracowany plan strategiczny na szczeblu UE obejmujący inwestycje publiczne zachęcające do inwestycji prywatnych. Sektor prywatny może w znacznym stopniu określić swój poziom zależności poprzez wybór miejsca dostawy surowców, zasobów ludzkich, logistyki itp. Nowa strategia przemysłowa powinna przyczynić się do zmniejszenia tej zależności. Ponadto należy przeprowadzić dyskusję na szczeblu UE i państw członkowskich na temat krajowej produkcji w niektórych kluczowych sektorach, w szczególności w sektorze zdrowia.

3.5. EKES wypowiedział się już, że „konieczne jest (od)budowanie zintegrowanych przemysłowych łańcuchów wartości w UE, aby zwiększyć strategiczną autonomię i odporność gospodarczą Europy” ⁽⁹⁾. Z kolei 13 czerwca prezes Europejskiego Banku Centralnego (EBC) oświadczył, że „budowanie odporniejszych łańcuchów dostaw może okazać się bodźcem, który pozwoli nam zakończyć proces tworzenia jednolitego rynku” ⁽¹⁰⁾. Pomogłoby to również w utrzymaniu godnych i wydajnych miejsc pracy, wspieraniu przedsiębiorstw w tworzeniu wartości dodanej, zwiększaniu konkurencyjności, zmniejszaniu zależności, radzeniu sobie z niekorzystnymi tendencjami demograficznymi i osiągnięciu pozytywnej konwergencji.

3.6. Pandemia będzie miała także poważny wpływ na rynek pracy i warunki socjalne w strefie euro. Oczekuje się, że pandemia COVID-19 znacznie zwiększy bezrobocie, nierówności w dochodach, ubóstwo i wykluczenie społeczne. Zgodnie z prognozą z wiosny 2020 r. stopa bezrobocia w strefie euro wzrośnie do 9,6 % w 2020 r. i jedynie nieznacznie obniży się do poziomu 8,6 % w 2021 r., przy czym nadal będą występować znaczne różnice między państwami członkowskimi, regionami, a nawet grupami obywateli. Niektóre sektory, takie jak turystyka, gastronomia, lotnictwo i kultura, mogą odczuwać te skutki w perspektywie długoterminowej. Pomimo wprowadzonych na szeroką skalę środków stabilizacji, wielu obywateli nadal może nie osiągać stabilnych dochodów. Najbardziej odczują to zapewne ci, którzy już przed kryzysem znaleźli się w trudnej sytuacji. Wiele miejsc pracy, które okazały się niezwykle ważne w czasie kryzysu, charakteryzuje się znacznie zaniżonym wynagrodzeniem i jest niedocenianych na rynku pracy. Wpływ kryzysu na grupy znajdujące się w niekorzystnej sytuacji i na osoby z niepełnosprawnością musi zostać starannie uwzględniony w przyszłej polityce UE. Ponadto spodziewany jest gwałtowny wzrost bezrobocia młodzieży, co wypukla potrzebę zapewnienia skutecznej i wzmocnionej gwarancji dla młodzieży i programów wspierania zatrudnienia.

⁽⁷⁾ *Assessment of the fiscal stance appropriate for the euro area in 2021* [Ocena kursu polityki budżetowej odpowiedniego dla strefy euro w 2021 r.]: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/2020_06_25_efb_assessment_of_euro_area_fiscal_stance_en.pdf.

⁽⁸⁾ The European Central Bank in the COVID-19 crisis: whatever it takes, within its mandate [Europejski Bank Centralny w kryzysie wywołanym przez pandemię COVID-19 dołoży wszelkich starań w ramach swojego mandatu].

⁽⁹⁾ Zob. opinia EKES-u „Nowa strategia przemysłowa dla Europy” (Dz.U. C 364 z 28.10.2020, s. 108).

⁽¹⁰⁾ The path out of uncertainty [Droga wyjścia z niepewności].

3.7. EKES spodziewa się, że w wyniku pandemii dojdzie do restrukturyzacji naszej gospodarki i wypracowania nowych modeli biznesowych. Analiza poszczególnych sektorów pokazuje, że zmiany te są już w mniejszym lub większym stopniu zauważalne. Jeśli w każdym kryzysie dostrzegamy jakąś możliwość rozwoju, to obecny kryzys musimy wykorzystać, by wzmocnić naszą przewagę konkurencyjną i zapewnić Europie wiodącą pozycję w niezwykle ważnych dziedzinach takich jak: sektor cyfrowy, sztuczna inteligencja, technologia, dekarbonizacja, zrównoważony wzrost gospodarczy w obiegu zamkniętym i gospodarka sprzyjająca włączeniu społecznemu. Wymaga to silnego skoncentrowania się na inwestycjach w badania i innowacje, a także w rozwój kompetencji i umiejętności. Pewne przewidywalne i konkurencyjne ramy polityki stanowią ważny element sprzyjającego otoczenia dla inwestycji prywatnych. Ogólnie rzecz biorąc UE powinna zapewnić przedsiębiorstwom odpowiednie warunki do zarządzania transformacją cyfrową i transformacją zieloną w sposób, który pozwoli na tworzenie nowych przedsiębiorstw i miejsc pracy, a tym samym przyniesie wiele korzyści jednocześnie.

3.8. Rosnąca liczba ofiar pandemii oraz jej społeczne i gospodarcze skutki stanowią duże wyzwanie dla projektu europejskiego. Obecnie bardziej niż kiedykolwiek wzywa się strefę euro by okazała solidarność i umocniła swą pozycję. EKES apeluje o podjęcie zdecydowanych kroków, aby zmniejszyć nierówności w zakresie dochodów i zamożności między poszczególnymi grupami społecznymi na szczeblu krajowym, gdyż wiążą się one z nierównościami pod względem średniej długości życia oraz dostępu do wysokiej jakości edukacji i opieki zdrowotnej.

3.9. Dobrze skoordynowana europejska polityka zdrowotna byłaby ważnym atutem w walce z pandemią, umożliwiając współpracę i wsparcie między państwami członkowskimi. Równomierna dystrybucja produktów medycznych uznanych za pomocne i odpowiednie dla przeciwdziałania rozprzestrzenianiu się COVID-19 powinna być priorytetem europejskiej polityki zdrowotnej i dowodem solidarności między państwami członkowskimi. Bez pokonania pandemii nie będzie silnego i trwałego ożywienia gospodarczego.

4. Odbudowa gospodarcza i społeczna

4.1. EKES podkreśla, że należy działać już teraz, a nie po zakończeniu pandemii COVID-19. Działania polityczne i procesy reform muszą być kontynuowane w czasach ogromnej niepewności. Oznacza to szybkie kontynuowanie opóźnionych debat, na przykład w sprawie przeglądu zarządzania gospodarczego, przekształcenia europejskiego semestru, a także rozpoczęcie konferencji w sprawie przyszłości Europy oraz realizację ważnych polityk, takich jak włączenie celów zrównoważonego rozwoju do ram regulacyjnych. Kryzys wywołany przez pandemię COVID-19 można również postrzegać jako szansę, jeżeli UE będzie na tyle odważna, by ją wykorzystać.

4.2. EKES z zadowoleniem przyjmuje decyzję Rady w sprawie planu odbudowy dla Europy. Mimo że związane z nim kwoty są skromne pod względem makroekonomicznym, jest to bardzo ważny krok, ponieważ wzmacnia stanowisko EBC polegające na „czynieniu wszystkiego, co konieczne”, które to podejście jest obecnie reprezentowane przez UE jako całość. Instrument „Next Generation EU”, wdrażany w ramach WRF, musi odgrywać kluczową rolę w odbudowie gospodarczej Europy i pomóc państwom członkowskim w zwalczaniu pandemii oraz zapewnieniu szybkiego i trwałego ożywienia gospodarczego. Nadal jednak istnieją pewne niedociągnięcia, które trzeba wyeliminować. Należy dopilnować, aby w zaleceniach dla poszczególnych krajów oraz w europejskim semestrze nie pojawiło się ryzyko negatywnej warunkowości, która w efekcie stanie się bardziej wiążąca dzięki roli, jaką zalecenia te odgrywają w ramach Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności. Plany odbudowy powinny mieć na celu zwiększenie trwałego wzrostu gospodarczego sprzyjającego włączeniu społecznemu poprzez położenie większego nacisku na cele zrównoważonego rozwoju i Europejski filar praw socjalnych. Należy również wziąć pod uwagę sytuację społeczno-gospodarczą każdego państwa członkowskiego.

4.3. EKES wyraża uznanie dla działań podjętych niezwłocznie przez UE i państwa członkowskie w odpowiedzi na pandemię COVID-19. Komitet uważa, że kolejne wieloletnie ramy finansowe (WRF) powinny zapewnić UE środki niezbędne do zapewnienia zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu, sprawnego funkcjonowania i realizacji jej celów strategicznych. Oznacza to wystarczające środki finansowe na badania i rozwój, technologie cyfrowe i walkę ze zmianą klimatu. W wieloletnich ramach finansowych należy również określić właściwe priorytety w celu zwiększenia spójności między państwami członkowskimi i UE jako całością. W związku z tym EKES odnotowuje, że na szczycie Rady zakres WRF ustalono na 1,05 % DNB UE-27, co nie odpowiada 1,3 % DNB wnioskowanemu przez Parlament Europejski i EKES, a nawet 1,1 % DNB UE-27, który zaproponowano w maju 2018 r. Ponadto kwoty określone w ramach „Next Generation EU” w celu zrekompensowania cięć w WRF, na przykład w odniesieniu do polityki spójności, zostały ostatecznie wyeliminowane lub znacznie zmniejszone. EKES jest również zaniepokojony cięciami inwestycji w innowacje i badania naukowe, cyfryzację i Fundusz na rzecz Sprawiedliwej Transformacji, a także odejściem od kryteriów dotyczących przestrzegania praworządności. EKES domaga się także, aby zostały podjęte natychmiastowe i zdecydowane kroki w celu wdrożenia dodatkowych zasobów własnych.

4.4. Komitet zaleca utrzymanie rozważnej równowagi między środkami oddziaływania na popyt i podaż. Mając na uwadze stronę popytową należy dokładnie pamiętać, że wspieranie inwestycji w strefie euro na rzecz przeciwdziałania kryzysowi klimatycznemu, walka z bezrobociem, promowanie dobrze płatnych miejsc pracy i przeciwdziałanie ubóstwu stanowią nie tylko cele same w sobie, ale mają także pozytywny wpływ na popyt globalny i dlatego mogą przyczynić się do odbudowy gospodarczej.

4.5. Europejski Mechanizm Stabilności (EMS) dysponuje niezbędnymi narzędziami do walki ze wstrząsem takim jak pandemia COVID-19. W dniu 9 kwietnia 2020 r. Eurogrupa podjęła decyzję o przyjęciu kompleksowego pakietu o wartości 540 mld EUR, w tym instrumentu pożyczkowego o wartości 240 mld EUR (wsparcie z tytułu kryzysu pandemicznego), który opiera się na wspomagającej uwarunkowanej linii kredytowej oferowanej przez EMS i będzie dostępny dla wszystkich państw strefy euro. W dniu 15 maja 2020 r. Rada Zarządzająca EMS wyraziła zgodę na udostępnienie wsparcia z tytułu kryzysu pandemicznego państwom członkowskim strefy euro. Na podstawie oceny dokonanej przez Komisję Europejską w porozumieniu z EBC oraz we współpracy z EMS⁽¹⁾ Rada Zarządzająca podejmie decyzję dotyczącą przyznania lub nieprzyznania wsparcia, o które ubiegają się poszczególne państwa.

4.6. EKES wyraża też przekonanie, że szybkie uruchomienie klauzuli wyjścia w ramach paktu stabilności i wzrostu było niezbędną inicjatywą. EKES odnotowuje jednak zalecenia Europejskiej Rady Budżetowej (EFB), zgodnie z którymi na wiosnę 2021 r. należy zaproponować wyjaśnienia dotyczące harmonogramu i warunków wyjścia lub przeglądu. W tym kontekście EKES ostrzega przed jakimkolwiek przedczesnym powrotem do zasad, które obowiązywały przed pandemią, ponieważ doprowadziłyby to do wprowadzenia polityki oszczędności w krajach najbardziej dotkniętych kryzysem i zniweczyłyby wszelkie korzyści, jakie przyniesie instrument „Next Generation EU”. Ponadto wszelkie nowe reguły fiskalne nie powinny zacząć ponownie obowiązywać, dopóki nie nastąpi znaczny spadek bezrobocia.

4.7. EKES wzywa do przejścia do zarządzania gospodarczego ukierunkowanego na dobrobyt i opartego na solidarności. EKES zgadza się z argumentami EFB, że należy zająć się tendencją do ograniczania inwestycji rządowych w sytuacji, gdy finanse publiczne znajdują się pod presją, i z zadowoleniem przyjmuje otwartość EFB na wprowadzenie złotej reguły budżetowej i związanych z nią zaleceń mających na celu wyeliminowanie wcześniejszych niedociągnięć w zakresie reguł fiskalnych w celu ochrony inwestycji rządowych, w tym wdrożenia centralnego mechanizmu zdolności fiskalnej⁽²⁾. EKES zwraca się do Komisji, aby kontynuowała prowadzony obecnie przegląd polityki w celu przyspieszenia modernizacji ram zarządzania gospodarczego. Na przykład pomimo bardzo akomodacyjnej polityki pieniężnej nadal стоимy w obliczu zagrożenia deflacji.

4.8. UE podejmuje intensywnie starania, by uruchomić wszystkie dostępne fundusze, które umożliwiłyby państwom członkowskim natychmiastowe podjęcie działań zaradczych w obliczu pandemii. EKES z zadowoleniem przyjmuje szybkie wprowadzenie elastycznego podejścia do wykorzystania funduszy UE, dzięki któremu państwa członkowskie mogą dokonywać przesunięć między funduszami, regionami i celami politycznymi. Jednocześnie EKES uważa, że państwa członkowskie muszą znacznie poprawić swoje zdolności programowania, a jednocześnie zapewnić pełną absorpcję i skuteczne wykorzystanie wszystkich uruchomionych funduszy. Fundusze muszą być wykorzystywane na inwestycje mające natychmiastowe pozytywne skutki w celu przezwyciężenia recesji i/lub inwestycje w przejście państw członkowskich UE na zrównoważoną, sprzyjającą włączeniu społecznemu, cyfrową gospodarkę niskoemisyjną. EKES zwraca się do Komisji Europejskiej o przedstawienie uporządkowanego przeglądu wszystkich dostępnych środków i funduszy.

4.9. Europejski semestr jest dla Unii kluczowym narzędziem planowania, monitorowania i zarządzania, a ostatnio stał się głównym elementem Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności. EKES z uznaniem przyjmuje zapowiadaną reformę procesu europejskiego semestru oraz jego proponowaną nową rolę, która będzie polegała na koordynowaniu działań naprawczych, przy pełnym poszanowaniu zasad Europejskiego Zielonego Ładu⁽³⁾, Europejskiego filaru praw socjalnych⁽⁴⁾ oraz celów zrównoważonego rozwoju Organizacji Narodów Zjednoczonych⁽⁵⁾. EKES zauważa jednak, że organy polityczne, takie jak Parlament Europejski i niektóre parlamenty krajowe, są tylko w niewielkim stopniu zaangażowane w ten proces lub w ogóle nie są w pełni zaangażowane, w związku z czym brakuje wystarczającego demokratycznego nadzoru. Należy również jeszcze bardziej wzmocnić rolę partnerów społecznych i organizacji społeczeństwa obywatelskiego.

4.10. Komitet uważa, że większa elastyczność budżetu UE byłaby bardzo użyteczna w przypadku niekorzystnych wstrząsów, zwłaszcza tych, które nie mają podłoża gospodarczego. EKES zaleca, aby UE prowadziła politykę zmierzającą do natychmiastowej poprawy współpracy państw członkowskich w czasach kryzysu. Lepsze protokoły i ściślejsza współpraca umożliwiłyby szybką i skoordynowaną reakcję Europy na wszelkiego rodzaju katastrofy.

⁽¹⁾ <https://www.esm.europa.eu/content/europe-response-corona-crisis>

⁽²⁾ *Assessment of the fiscal stance appropriate for the euro area in 2021* [Ocena kursu polityki budżetowej odpowiedniego dla strefy euro w 2021 r.]: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/2020_06_25_efb_assessment_of_euro_area_fiscal_stance_en.pdf.

⁽³⁾ Europejski Zielony Ład.

⁽⁴⁾ Europejski filar praw socjalnych (Dz.U. C 428 z 13.12.2017, s. 10).

⁽⁵⁾ Cele zrównoważonego rozwoju Organizacji Narodów Zjednoczonych.

4.11. Okazało się jednocześnie, że banki były lepiej przygotowane na obecny kryzys w porównaniu z kryzysem finansowym z 2008 r. EKES spodziewa się, że podczas kryzysu banki strefy euro będą pełniły funkcję instytucji amortyzujących jego skutki, zapewniając osobom fizycznym i przedsiębiorstwom niezbędną płynność finansową i kredyty. Należy jak najszybciej dokończyć budowę unii bankowej, w tym wdrożyć europejski system gwarantowania depozytów. Ponadto w programie działań UE równie ważne miejsce powinna zajmować sprawa pełnej realizacji unii rynków kapitałowych. EKES podkreśla też, że sprawna regulacja rynków finansowych jest niezwykle ważna dla osiągnięcia stabilności sektora finansowego.

4.12. EKES zwraca uwagę, że przeciwdziałanie nierównowadze wewnętrznej i zewnętrznej i nierównościami oznacza z jednej strony wdrażanie polityki społecznej na szczeblu UE i poprzez europejski semestr, aby naprawiać niedoskonałości rynku lub wspierać jego rozwój na szczeblu krajowym. Z drugiej strony wszelkie działania podejmowane w ramach polityki gospodarczej UE – poczynając od regulacji rynków finansowych, a kończąc na działaniach mających na celu przeciwdziałanie kryzysowi klimatycznemu oraz obecnemu, wywołanemu przez pandemię COVID-19 – muszą uwzględniać efekty dystrybucyjne. Poza tym dobrobyt gospodarstw domowych w coraz większym stopniu zależy od czynników o wymiarze europejskim, np. od jednostronnej polityki budżetowej, słabego wymiaru socjalnego i opóźnień w procesie budowania unii gospodarczej i walutowej. EKES podkreśla, że rozwiązanie problemu poważnych zakłóceń równowagi między państwami członkowskimi i wewnątrz nich jest warunkiem wstępnym osiągnięcia odporności gospodarczej i społecznej.

5. Dalsze działania

5.1. EKES uważa, że znaczące i szybkie inwestycje w badania i rozwój oraz w umiejętności należy uznać za priorytet, jeżeli UE zamierza stawić czoła wyzwaniu, jakim jest zmniejszająca się i starzejąca populacja, oraz przeprowadzić proces cyfryzacji. Komitet stwierdził już, że „europejskim pracownikom należy zapewnić programy szkolenia, nabywania nowych kwalifikacji, doskonalenia zawodowego i uczenia się przez całe życie, by mogli w pełni korzystać z przemian technologicznych”⁽¹⁶⁾. Instytucje rządowe powinny być przygotowane do wspierania innowacyjnych pomysłów i finansowania eksperymentowania w sektorach o wysokim potencjale wzrostu.

5.2. Krajowe systemy ochrony socjalnej powinny być wspierane, aby uniknąć poważnych trudności. Należy wdrożyć europejski program reasekuracji świadczeń dla osób bezrobotnych, który umożliwi stworzenie odpornych i opartych na solidarności struktur służących stabilizacji strefy euro w czasach kryzysu, a także wzmocni ochronę socjalną w państwach członkowskich. Działałby on – podobnie jak inne systemy świadczeń dla bezrobotnych – jako automatyczny stabilizator, a jednocześnie wspierałby te systemy w przypadku wystąpienia większych recesji. Program ten wzmocniłby ponadto systemy krajowe, ponieważ przyznawanie środków z niego byłoby uzależnione od stabilnego i solidarnego finansowania programów krajowych. Instrument tymczasowego wsparcia w celu zmniejszenia ryzyka bezrobocia w związku z sytuacją nadzwyczajną (SURE) stanowi krok we właściwym kierunku, jednak konieczne są dalsze działania.

5.3. Z obliczeń Komisji Europejskiej przeprowadzonych pod koniec maja 2020 r. wynika, że transformacja zielona i cyfrowa wymagają od UE inwestycji o wartości co najmniej 595 mld EUR rocznie⁽¹⁷⁾. EKES uważa, że odbudowa gospodarcza musi przebiegać w pełnej zgodności z zasadami Europejskiego Zielonego Ładu i celami zrównoważonego rozwoju. Europa jest już obecnie liderem w dziedzinie gospodarki o obiegu zamkniętym, zielonej transformacji i przeciwdziałania zmianom klimatu. EKES wyraża przekonanie, że szybkie i sprawne wdrożenie cyfryzacji przyspieszyłoby przejście na inteligentny ekologiczny wzrost gospodarczy.

5.4. EKES wielokrotnie ostrzegał, że „im dłużej kontynuowana jest obecna polityka oszczędności nieidąca w parze ze skutecznym programem inwestycyjnym, tym bardziej zagrożony jest europejski dobrobyt” oraz że wyraźnie „brakuje strategicznej wizji przyszłości i umiejętności odpowiedniej reakcji na kryzysy gospodarcze i finansowe”. Na początku 2018 r. Komitet podkreślił ponadto „potrzebę opracowania nowych instrumentów finansowych służących zapobieganiu sytuacjom kryzysowym i przeciwdziałaniu środkom procyklicznym”⁽¹⁸⁾. EKES ponownie wzywa do wyznaczenia środków mających na celu zmniejszenie presji na finanse publiczne, które pozwoliłyby uzyskać większe pole manewru w radzenia sobie ze wstrząsami zewnętrznymi.

5.5. EKES zastanawia się, w jaki sposób państwa członkowskie strefy euro zareagowałyby na kolejny, inny wstrząs asymetryczny, który wystąpiłby w następstwie obecnej sytuacji i w obliczu przewidywanej trudnej odbudowy gospodarczej, jednocześnie biorąc pod uwagę niepewność, z jaką nadal zmagają się strefa euro. Czy działania podjęte przez UE byłyby równie szybkie, gdyby tylko jedno lub dwa państwa członkowskie należące do strefy euro zostały dotknięte skutkami kolejnego kryzysu? EKES wyraża przekonanie, że taki wstrząs asymetryczny – choć wysoce niepożądany – byłby

⁽¹⁶⁾ Dz.U. C 228 z 5.7.2019, s. 57.

⁽¹⁷⁾ SWD/2020/98 final.

⁽¹⁸⁾ Dz.U. C 262 z 25.7.2018, s. 28.

decydującym sprawdzianem solidarności Unii i całego systemu. W związku z tym EKES uważa, że państwa członkowskie należące do strefy euro powinny wzmocnić współpracę i przygotować specjalne instrumenty w celu zwiększenia swojej odporności i zdolności do reagowania na wstrząsy symetryczne i asymetryczne. Oprócz wzmocnienia odporności gospodarczej należy również rozwinąć odporność społeczną i odporność świata pracy. Jednym z kluczowych czynników służących osiągnięciu tego celu jest większe zaangażowanie partnerów społecznych i organizacji społeczeństwa obywatelskiego we wszystkie procesy, na szczeblu krajowym i unijnym ⁽¹⁹⁾.

5.6. W miarę wzrostu deficytów i poziomu zadłużenia w całej Unii, powinniśmy przemyśleć na nowo nasze stanowisko w sprawie podatków i wszystkich innych składników wpływających na podatki. Uchylenie się od opodatkowania, agresywne planowanie podatkowe, erozja bazy podatkowej, przenoszenie zysków, pranie pieniędzy i walka z korupcją to dla wielu państw członkowskich wciąż drażliwe i trudne politycznie tematy, ale nie możemy sobie dłużej pozwolić na to, by udawać, że o nich nie wiemy. EKES wzywa do podjęcia radykalnej reformy polityki podatkowej, która zlikwidowałaby luki prawne i wyeliminowała problem uchylania się od opodatkowania w całej Unii. Ponadto EKES apeluje o dobrze skoordynowaną politykę fiskalną w celu poprawy sytuacji pieniężnej, stabilności finansów publicznych i odporności na wstrząsy w strefie euro. Przypomina także o swoich zaleceniach dla państw członkowskich i instytucji europejskich, by przyspieszyły termin rozwiązania problemu unikania opodatkowania i uchylania się od opodatkowania, gdyż kwestie te mają teraz większe znaczenie. Należy opracować nowoczesny program działań UE w zakresie podatków, aby stawić czoła przyszłym wyzwaniom gospodarczym, społecznym i ekologicznym, a jednocześnie poprawić demokratyczne podejście. Już w zeszłym roku EKES w pełni poparł rozpoczęcie dyskusji na temat stopniowego przejścia na głosowanie większością kwalifikowaną i zwykłą procedurę ustawodawczą w kwestiach podatkowych, a jednocześnie uznał, że wszystkie państwa członkowskie oraz instytucje i organy europejskie muszą mieć zawsze odpowiednie możliwości uczestnictwa w procesie decyzyjnym. EKES wzywa do jak najszybszego podjęcia działań w sprawie odnośnych wniosków Komisji zgodnie z zaleceniami zawartymi we wcześniejszych opiniach EKES-u ⁽²⁰⁾.

Bruksela, dnia 29 października 2020 r.

Christa SCHWENG
Przewodnicząca
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego

⁽¹⁹⁾ Zob. opinia EKES-u „W kierunku bardziej odpornej i zrównoważonej gospodarki europejskiej” (Dz.U. C 353 z 18.10.2019, s. 23).

⁽²⁰⁾ Zob. przypis 5.

ZAŁĄCZNIK

Następujące poprawki, które uzyskały poparcie co najmniej jednej czwartej oddanych głosów, zostały odrzucone w trakcie debaty:

Punkt 1.17

Zmienić:

1.17. *Uchylenie się od opodatkowania, erozja bazy podatkowej, przenoszenie zysków, pranie pieniędzy i walka z korupcją to dla wielu państw członkowskich wciąż drażliwe i trudne politycznie tematy. EKES wzywa do podjęcia radykalnej reformy polityki podatkowej, która zlikwidowałaby luki prawne i wyeliminowała problem uchylania się od opodatkowania w całej Unii. Ponadto EKES popiera inicjatywę Komisji dotyczącą głosowania większością kwalifikowaną i uważa, że ważne jest, aby była ona wdrażana stopniowo, lecz niezwłocznie.*

Uzasadnienie

Głosowanie większością kwalifikowaną w kwestiach podatkowych to bardzo delikatny temat, który niesie ze sobą głębokie konsekwencje dla suwerenności państw w dziedzinie gospodarki. Istniały uzasadnione powody, by w Traktacie UE określić opodatkowanie jako kompetencję krajową. Są one tak samo zasadne dziś. Zmiana suwerenności mogłaby również stanowić przeszkodę dla osiągnięcia odporności gospodarczej i społecznej. Ze względu na złożoność tych zagadnień nie należy przedstawiać nowego stanowiska EKES-u w sprawie głosowania większością kwalifikowaną zaledwie w kilku zdaniach.

Punkt 5.6

Zmienić:

5.6. *W miarę wzrostu deficytów i poziomu zadłużenia w całej Unii, powinniśmy przemyśleć na nowo nasze stanowisko w sprawie podatków i wszystkich innych składników wpływających na podatki. Uchylenie się od opodatkowania, agresywne planowanie podatkowe, erozja bazy podatkowej, przenoszenie zysków, pranie pieniędzy i walka z korupcją to dla wielu państw członkowskich wciąż drażliwe i trudne politycznie tematy, ale nie możemy sobie dłużej pozwolić na to, by udawać, że o nich nie wiemy. EKES wzywa do podjęcia radykalnej reformy polityki podatkowej, która zlikwidowałaby luki prawne i wyeliminowała problem uchylania się od opodatkowania w całej Unii. Ponadto EKES apeluje o dobrze skoordynowaną politykę fiskalną w celu poprawy sytuacji pieniężnej, stabilności finansów publicznych i odporności na wstrząsy w strefie euro. EKES popiera zatem inicjatywę Komisji dotyczącą głosowania większością kwalifikowaną i uważa, że ważne jest, aby była ona wdrażana stopniowo, lecz niezwłocznie.*

Uzasadnienie

Głosowanie większością kwalifikowaną w kwestiach podatkowych to bardzo delikatny temat, który niesie ze sobą głębokie konsekwencje dla suwerenności państw w dziedzinie gospodarki. Istniały uzasadnione powody, by w Traktacie UE określić opodatkowanie jako kompetencję krajową. Znaczenie tych powodów nie zmniejszyło się. Zmiana suwerenności mogłaby również stanowić przeszkodę dla osiągnięcia odporności gospodarczej i społecznej. Ze względu na złożoność spraw nie należy w tym miejscu powoływać się na nowe stanowisko EKES-u w sprawie głosowania większością kwalifikowaną.

Obie poprawki zostały poddane wspólnemu głosowaniu, i zostały odrzucone stosunkiem głosów 81 do 135, 29 osób wstrzymało się od głosu.